

РЕЦЕНЗІЇ

А.К. Мойсієнко, д-р філол. наук

У ЦЕНТРІ ДОСЛІДЖЕННЯ – СЛОВО

(Л.А.Лисиченко. Лексико-семантична система української мови.– Харків, 2006).

Царина наукових пошуків у будь-якій сфері людських знань актуалізує як інноваційні проблемні локуси, так і традиційні, вже досліджені у різних концептуальних парадигмах. Традиційність таких об'єктів наукового вивчення не впливає однак на втрату дослідницького зацікавлення ними, і час від часу у вчених з'являється бажання систематизувати набуте знання, описуючи його відповідно до актуальних методик і технологій. У мовознавстві таким традиційним об'єктом досліджень можна вважати лексичну семантику, яка вже протягом не одного століття привертає увагу лінгвістів. Тож нова книга відомого українського мовознавця Л.А.Лисиченко "Лексико-семантична система української мови" (Харків, 2006) презентує актуальну поза часом наукову розвідку, виконану в річищі лексичної семантики і зумовлену потребою узагальнити, структурувати і зафіксувати наявні рівні парадигматичних відношень у лексичній системі, зважаючи на аспекти діахронії та синхронії.

Центром дослідження є слово як одиниця лексико-семантичної системи й основні семантичні процеси в лексиці української мови. Вводячи читача (а книга розрахована на викладачів, студентів-філологів і вчителів, що й зумовило її концептуально-змістовий формат) у контекст наукового викладу питання, автор починає з мовознавчих азів, зокрема з дефініцій таких важливих понять, як слово, лексична система, лексичне значення слова, презентуючи при цьому варіанти визначень, підходів, поглядів, що свідчить про авторську інтенцію акцентувати різновекторність дослідницьких візій щодо поданої проблеми. Важливим для усвідомлення всіх рівнів лексичного значення є поступове заглиблення в його компонентний склад, виявлення семантичних компонентів, зумовлених екстра- та інтралінгвістичними факторами, розуміння об'єктивного та суб'єктивного, мотивованого і немотивованого значень. Ці позиції представлені авторкою чітко,

послідовно, прозоро, що уможливило адекватне рецепіювання контексту широкою читацькою аудиторією.

Досить повно розкриті питання полісемії слова із виокремленням таких рівнів: структура багатозначного слова – типологічна, понятійна, внутрішня; типи лексичних значень, види розвитку значень, метонімічні перенесення та інше. Так само детально і всебічно розглядаються в монографії явища омонімії, синонімії, антонімії; співвідношення синонімічних та антонімічних зв'язків у структурі багатозначного слова; семантичні макросистеми в лексичному складі (тематичні групи, лексико-семантичне поле, лексико-семантична група). Структуруючи науковий матеріал, Л.А.Лисиченко обирає максимально зручну для рецепції композиційну модель – детальну сегментацію загального тексту на вузькопроблемні частини з графічним виділенням потрібних термінів, дефініцій, понять, ілюстративних фрагментів. Такий підхід позначений прагматичною актуальністю, оскільки сприяє поетапному, логічно-послідовному входженню в матеріал, його кращому осмисленню і запам'ятовуванню. Врешті, це ті формально-змістові маркери, що характеризують рецептивний потенціал книги, розрахованої на відповідний читацький контингент. Мова книги не обтяжена складною лінгвістичною термінологією, всі вжиті терміни семантично прозорі й традиційно усталені, крім того автор намагається аргументувати кожне теоретичне положення переконливим ілюстративним фактажем, схемами, таблицями.

Книга проф. Л.А.Лисиченко є доброю лощією у світі лексичної семантики для кожного, хто цікавиться питаннями лексикології, зокрема структурою лексико-семантичної системи української мови.

Л.І. Шевченко, д-р філол. наук

О.І. Ніка, канд. філол. наук

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА В БУКОВИНІ:

Стаття-рецензія на видання: Словник буковинських говірок /

За заг. ред. Н.В.Гуйванюк. – Чернівці: Рута, 2005. – 688 с.

У сучасному мовознавстві велике пошанування викликають праці, що позначені увагою до здобутків попередників, продовжують наукову традицію, розгортають у нових дослідницьких парадигмах знання про